

та органів місцевого самоврядування в Україні, Про телебачення і радіомовлення, Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів, інші. Під час проведення виборів в Україні, засоби масової інформації, як учасники виборчого процесу, набувають особливого правового статусу, специфічні права та обов'язки. Ці права та обов'язки закріплені у спеціальних нормативно-правових актах, у тому числі, законах України Про вибори Президента України, Про вибори народних депутатів України, Про вибори депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевих рад та сільських, селищних, міських голів. Окрім того, серед чинних нормативно-правових актів, серед яких містяться норми, що регулюють вибори в Україні є закони України Про Центральну виборчу комісію, Про Державний реєстр виборців, Кодекс адміністративно-судочинства України, Кримінальний кодекс України, Кодекс України про адміністративні правопорушення.

Правові норми, направлені на врегулювання виборчих відносин, які містяться у різноманітних нормативно-правових актах, потребують уніфікації. Серед них є норми які встановлюють принципи виборчого процесу, визначають суб'єктів виборчого процесу, початок та завершення виборчого процесу, його етапи, порядок складання та уточнення списку виборців, територіальної організації проведення виборів, порядку формування та організації діяльності виборчих комісій, висування та реєстрації кандидатів, порядку формування та організації діяльності виборчих комісій, висування та реєстрації кандидатів, порядку голосування та підрахунку голосів, порядку офіційного оприлюднення результатів виборів, порядку оскарження рішень, дій бездіяльності суб'єктів виборчого процесу, тощо. Прийняття Виборчого кодексу України стане новим етапом демократичного розвитку України.

Крижановський В. Я.

Суддя Вищого спеціалізованого суду з розгляду цивільних і кримінальних справ

РОЛЬ СУДОВОЇ ВЛАДИ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ПРАВ ЛЮДИНИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ В УКРАЇНІ

1. В Україні, у сучасних умовах державотворення, послідовно вдосконалюється механізм, що гарантує і забезпечує право людини на судовий захист.

Так, ст. 55 Конституції України передбачила, що кожному гарантується право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових осіб.

Ефективність судового захисту прав та інтересів фізичних і юридичних осіб у їхніх конфліктах з владними структурами значно підвищується із запровадженням судової спеціалізації при розгляді справ, що виникають з публічно-правових відносин.

Актуальності набула проблема судового захисту виборчих прав громадян. З метою поліпшення розгляду справ цієї категорії та роз'яснення питань, що виникли під час розгляду цих справ у адміністративних судах, Пленум Вищого адміністративного суду України 2 квітня 2007 року видав постанову № 2 «Про практику застосування ад-

міністративними судами положень Кодексу адміністративного судочинства України під час розгляду спорів щодо правовідносин, пов'язаних з виборчим процесом чи процесом референдуму».

Вивчення матеріалів судової практики зі справ, що виникли під час виборчих процесів в Україні останніх років, дозволяє дійти висновку про високу ефективність і результативність судового захисту виборчих прав громадян України.

2. Ефективною в механізмі судового захисту прав людини є можливість захисту своїх прав у міжнародних інстанціях.

Порівняно з іншими державами за кількістю справ, які перебувають на розгляді Європейського суду, Україна посідає третє місце після Росії та Туреччини. Для виконання рішень Європейського суду держава має вжити заходів індивідуального характеру, спрямованих на усунення конкретного порушення, визначеного у відповідному рішенні, та заходів загального характеру, спрямованих на усунення підстави для аналогічних скарг проти України. Виконання рішення Європейського суду є комплексним поняттям і потребує вжиття цілої низки заходів як щодо виправлення конкретного порушення стосовно конкретної особи, так і спрямованих на уникнення аналогічних порушень стосовно інших осіб у подальшому. І лише в разі ефективності вчинення такого комплексу дій рішення може вважатися виконаним.

З метою ефективного виконання рішень Європейського суду з огляду на те, що процедура виконання цих рішень є достатньо складною і потребує злагодженої роботи всіх органів державної влади, 23 лютого 2006 року було прийнято Закон України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини», який зафіксував на законодавчому рівні систему інституційних та процедурних механізмів виконання рішень Європейського суду та запобігання новим порушенням Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод.

3. Ефективний механізм судового захисту прав людини, як підкреслює С. В. Кивалов – це найбільш універсальний демократичний інструмент правової держави. Нормативна і процесуальна частини механізму захисту прав людини синтезуються інституційною частиною: державні інститути, використовуючи властиві їм компетенцію і спеціальні засоби, додають дієвість усім частинам механізму. Практично в компетенції органів усіх гілок державної влади – забезпечення прав людини. Виходячи з того, що головним обов'язком держави є затвердження і забезпечення прав і свобод людини, вона відповідальна перед людиною за свою діяльність, зміст і спрямованість якої визначаються правами людини (ст. 3 Конституції).

Судово-правова реформа, що відбувається в Україні, передусім націлена на підвищення ефективності механізму судового захисту законних прав та інтересів фізичних і юридичних осіб. Це визначається Конституцією України, цілою низкою законів, а також міжнародно-правовими зобов'язаннями держави.

При цьому доступ до правосуддя і виконання та дотримання судового рішення мають бути максимально забезпечені. Європейський Суд з прав людини неодноразово наголошував саме на цих параметрах реального забезпечення прав і свобод людини.

4. Судовий захист конституційних прав громадян є однією з актуальних теоретичних та практичних проблем правової дійсності.

Конституційні положення значно посилюють роль суду, яку він повинний реалізувати в суспільстві та державі, покладають на нього особливо важливі завдання охорони прав і свобод людини.

У теперішній час судова форма захисту прав і свобод, а також інтересів людини і громадянина, що захищаються законом, є основною.

Право на судовий захист – одне з конституційних прав людини та громадянина і на відміну від інших прав воно є гарантією інших прав і свобод. У цьому яскраво полягає його особлива і головна цінність.

Право громадян на звернення до суду за захистом порушених прав і законних інтересів, гарантованих Конституцією, відображає доступність правосуддя, без чого ні про яку демократію в цій сфері навіть не може йтися. Зростання цього права дійсно зростає внаслідок того, що ці норми є нормами прямої дії і тому мають вищу юридичну силу. Реалізація завдання захисту інтересів особи можлива тільки за умови, коли судді дійсно незалежні й підкоряються тільки закону.

Діяльність суду із захисту прав і законних інтересів громадян – це правосуддя, яке здійснюється тільки судом шляхом розгляду та вирішення справи, а також вжиття в разі необхідності передбачених законом заходів примусу.

Олькіна О. В.

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
асистент кафедри конституційного права, кандидат юридичних наук*

ЗАХИСТ ПРАВ, ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ, МЕХАНІЗМ ЗАХИСТУ КОНСТИТУЦІЙНИХ ПРАВ ЛЮДИНИ: РОЗМЕЖУВАННЯ ПОНЯТЬ

Головним конституційним обов'язком держави є утвердження і забезпечення прав і свобод людини. При цьому у науці конституційного права під забезпеченням прав і свобод людини розуміють діяльність зі створення сприятливих умов (гарантій) їх реалізації, охорони та захисту (Наливайко О.І. Правовий захист людини як предмет дослідження загальної теорії права // Держава та право: Збірник наукових праць. Юридичні і політичні науки. Випуск 12. – К.: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2001. – С. 22; Демиденко В. О. Утвердження і забезпечення конституційних прав та свобод людини й громадянина в діяльності міліції: Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.02 / В. О. Демиденко; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – К., 2002. – С. 9; Домбровська О. В. Конституційне право на життя людини і громадянина та забезпечення його реалізації органами внутрішніх справ: Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.02 / О. В. Домбровська; Нац. акад. внутр. справ України. – К., 2005. – С. 13.).

Більш того, варто погодитись з тим, що поняття «захист прав» увіходить разом з поняттями «забезпечення прав» і «реалізація прав» до структурного понятійного ряду «здійснення права». Отже, захист прав людини – це елемент здійснення її прав, зміст якого складає діяльність держави, громадських об'єднань і самої особи щодо створенню юридичних умов, що сприяють недопущенню зупинки процесу реалізації прав, а у ви-